

BAMBI 2

Förenta Staterna, 2006

Regi: Brian Pimental

I huvudrollerna: (finska röster) Markus Bäckman, Miika Vintturi, Jyrki Kovaleff, Kari Hietalahti, Akira Takaki, Henri Piispanen, Juha Muje, Kristiina Halttu

Längd: 1h 14 min.

Genre: animation

Ålder: T

Läromaterialets uppgifter är anpassade för förskoleverksamheten.

Temat: vänskap, sorg, djuren och årstiderna i naturen, familjerelationer, mod

Synopsis

En isande vind far genom den vintervita skogen. Allra kallast är det ändå i det lilla rådjuret Bambis hjärta. Bambi vet inte vad som har hänt hans mamma. Han vet bara, att mamma kan aldrig mer vara tillsammans med honom. Bambis pappa, skogens stolte furste, kan inget annat än att försöka uppfostra sin pojke ensam. Han har inte mycket erfarenhet av att sköta en rådjurskalv, men – som Ugglefar så klokt påpekar – vem kunde vara bättre skickad att uppfostra skogens unge prins än skogens konung. Pappa känns ändå en aning distanserad för Bambi. Skogens furste försöker lära sin pojke, hur man uppträder värdigt och vandrar med resning. Då pappas plikter kallar, skickas Bambi ändå för att leka med sina vänner Stampe och Blomman. Bambi återser också den söta rådjursflickan Faline, som får honom att rodna. Men Ronno, en tuffing som redan fått små horn, tycker inte ett dugg om den unge prinsen.

Då Bambi inte tycks lära sig den värdighet som anstår en prins, anser skogens furste att

han har misslyckats i sin uppfostran och ber Ugglefar att söka rådjurspojken ett nytt hem. Bambi får ändå en chans att visa sin pappa, att det finns prinsmaterial i honom, och så hittar far och son åter en gemensam ton. Fursten lär sonen hur man betar sig i skogen, och Bambi lär för sin del pappan att ta det lite lugnare. Just då familjelivet åter ser ut att löpa, presenterar Ugglefar rådjurshonan Mena, som är redo att adoptera Bambi. Bambis hjärta krossas, då han tror att pappa inte längre vill ha honom hos sig. Han tar avsked av sina vänner och följer med Mena. På vägen råkar de i en stor fara. Lyckas Bambi samla sitt mod och rädda dem ur knipan, och får han äntligen återvända till pappa och vännerna?

Handlingen i Bambi 2 är förlagd mitt i den ursprungliga Bambi-filmens känsligaste ögonblick, och berättar om hur Bambi blev just den han blev. Å andra sidan berättar filmen också om hur pappan och sonen blir bekanta med varann genom svårigheterna. Inte heller den här gången har äpplet fallit så

långt från trädet som man kunde tro i början.

*I slutet av uppgifterna finns bakgrundsmaterial som handlar om barns sorg och döden. Därtill hittar ni en litteraturlista med verk som behandlar dessa ämnen.

TIPS FÖR BEHANDLING AV FILMEN

Före filmen

Försätt er i stämning för Bambi-filmens djurtema genom följande lekar.

A. Leta upp olika djurspår i naturböckerna. (björn, ekorre, räv, hare, älg...) Teckna och klipp ur spårprofiler t.ex. i kartong eller golvmatta av plast och fäst dem i golvet enligt hur spåren ser ut. Barnen får pröva hur björnen lufsar, hur haren skuttar o. s. v. Utomhus kan ni teckna spåren på marken.

B. Dra ett långt streck. Deltagarna ställer sig bakom strecket t.ex. i fyra led. Ungefär på 10 meters håll framför varje led placeras en sten, som barnen ska runda i tur och ordning. De första i leden vankar som ankor, de andra lunkar som björnar, de tredje skuttar som harar o. s. v. Deltagarna rundar stenen, kommer tillbaka, vidrör följande i tur och ställer sig sist i ledet. Man kan också leka leken som en stafett.

C. Sjung och lek tillsammans ringdans- och fasttagningsspelet *Björnen sover*.

Berättelsen om Bambi börjar i den första filmen. Före filmen kan ni bekanta er med Bambi i filmen, som fick premiär redan år 1942. Ni kan också läsa bilderboken om Bambi, som baserar sig på filmen, eller använda följande text.

Alla djur i skogen skyndar för att beundra rådjursmammans nyfödda barn, den lilla kalven Bambi, som kallas skogens unge prins. Bambis första, vingliga steg följs också av hans vänner, kaninen Stampe och en romantisk skunk som heter Blomman. Under den kloke Ugglefars ledning lär sig Bambi och hans vänner skogens många hemligheter. Och handledning behövs, för Bambis mamma dör för en jägares skott.

Filmen Bambi skildrar skogens idylliska liv under Bambis två första år. Vi ser den tonårige Bambi förundra sig över sina nyss utväxta horn och den vuxne Bambi kämpande mot en rival om sin älskades gunst. Till slut växer sig den självständiga Bambi lika modig som pappan, då han en dag leder de andra rådjuren i säkerhet undan jägarnas – människans – förödande framfart i skogen. Filmen som rörande försvarar djurens rättigheter, visar vilka tragiska följder människans verksamhet ofta kan ha på naturens ordning.

Till filmens oförglömliga scener hör t.ex. Bambis första skridskolektion på den frusna dammen, vårregnets porlande lek i skogen, och även förskräckelsen under skogsbranden som är följderna av människornas lägereld.

Efter filmen

1. Kamratskap

A. Djurens läten. Varje deltagare får en bild av ett djur. Det finns två av varje djur. På given signal ska deltagarna härma lätet hos djuret på bilden hon/han fick. Idén är att hitta sitt djurpar med hjälp av lätena. Leken kan göras lite svårare, om deltagarna har ögonen förbundna.

B. Diskutera tillsammans. Vilka olika djur såg ni i filmen? Vilka var Bambis kamrater? Hurdana djur var Stampe och Blomman? Vad gjorde djurkamraterna tillsammans? Hur hjälpte kompisarna varann? Teckna bilder. Gör bildserier av teckningarna och berätta era egna Bambi-historier med dem.

C. Vad heter dina kamrater? Vad leker/gör ni tillsammans? Teckna också det.

D. Vänskapens blommor: Diskutera om vänskap. Fundera på vilka ord som beskriver vänskap. En vuxen hjälper till att skriva en förteckning över ord som symboliserar vänskap. Läs orden tillsammans. Klipp ur kulört maskinskrivningspapper kvadrater på ca 10 cm. och låt barnen skriva med tusch i mitten på papperet ett valfritt ord som skildrar vänskap. Vik papperets hörn jämnt och skarpt in mot mitten. Fyll ett käril med stor

diameter med vatten och släck belysningen. Stearinljussken skapar stämning. Alla samlas kring kärlet med en ficklampa, tysta som möss. En vuxen lägger de vikta papperslapparna försiktigt att flyta i kärlet. Då de blöts, öppnas de långsamt och orden kommer fram. Läs orden tillsammans.

En vink: ni kan göra era papperslappar mer konstnärliga, forma dem som t.ex. näckrosblad, genom lite övning. De äldre barnen kan skriva meningar, ordspråk och dikter i pappersblommorna.

2. Livet i skogen

A. Bambi hade också fiender. Fundera på hur det är att vara någons kompis, och hur det är att vara fiender. Djuren i skogen måste hela tiden vara på sin vakt så de inte skulle bli någons byte. Vilka olika fiender har skogens djur?

B. Vakthundsleken. Vakthunden lägger sig att sova mitt i ringen, med slutna ögon och en klocka eller en bjällra bredvid sig. Lekledaren nickar tyst till någon som ska smyga fram och hämta klockan. Alla deltagarna lägger händerna bakom ryggen. Då den som har klockan försiktigt ringer med den, vaknar hunden och börjar leta efter den. Hundens uppgift är att gissa vem som håller klockan bakom sig. Ibland, då hunden är på fel spår, kan man ringa lätt i klockan.

C. Råven och haren. Deltagarna sätter sig i en cirkel parvis, med paren bakom varann och ansiktena vända mot cirkelns mitt. En deltagare är råven, den andra haren. Haren skuttar omkring ringen, på flykt undan råven. Den kan ställa sig framför någon annan, och är då i skydd. Då blir den som är sist i den gruppen en ny hare. Om råven tar fast haren, byter man roller.

D. Musiksaga. Även i vår finska natur upplever djurungarna mångahanda äventyr. Musiksagan Den lilla nallen på rymmen (Pikkunallen karkumatka) berättar om en liten björn som vaknar från sin vintersömn och hamnar in i olika äventyr. Nallemoder sover ännu djupt då Lill-Nalle kravlar ut på de vårsoliga drivorna, men hur går det sedan... Naturen kan ofta vara sträng, men den skyddar och botar tillika. Musiksagan+cd Pikkunallen karkumatka (2005) är komponerad och skriven av

signaturen Vilhelm Äijä och de vackra illustrationerna är gjorda av Jaakko Ahvenainen. ISBN 952-91-9569-9

3. Familjen

A. Vilka medlemmar finns i Bambis familj? På hurdana ställen övernattar de? Vilka saker gör pappan och pojken tillsammans? Vad "jobbar" Bambis pappa med, alltså vad gör han om dagarna?

Hur ser Stampes familj ut? Familjer kan vara olika. Diskutera om olika slags familjer.

B. Lek en lek, där gruppen ordnar sig på led enligt olika kategorier; hårfärg, klädernas färger, t.ex. från mörkt till ljus, enligt längd, storleken på familjen, åldern, i alfabetisk ordning (det lönar sig att hänga upp alfabetet på väggen) o. s. v.

C. Teckna bilder av era egna familjer. Vem hör till familjen? Vilka saker gör de vuxna och barnen tillsammans? Vad arbetar familjens vuxna med? Vilka olika yrken känner ni till? Vad skulle ni vilja jobba med som vuxna?

D. Vem utför hemsysslor? Vilka hushållsarbeten känner ni till? Hur kan man hjälpa till hemma, och vad kan barnen göra? Baka, städa, kocka och samla er till en familj. Vilka berättelser skapas i leken?

Hushållspantomim: Välj ut ett barn som spelar upp någon hushållssyssla som pantomim, och de andra gissar vilken syssla "charaden" handlar om.

4. Hyfs och pli

A. Bambis pappa, skogens furste, ansträngde sig att uppfostra och undervisa Bambi, i hur en ung prins borde uppföra sig. Diskutera tillsammans om hur ni tycker prinsar och prinsessor borde bete sig, och hur de skiljer sig från "vanligt folk".

B. Barnen rör sig fritt i rummet, medan musik ljuder. Eller så kan ni dela in er i två cirklar, en inre och en yttre, som rör sig i motsatt riktning då musiken hörs. Då musiken slutar, stannar barnen och agerar enligt givna

uppmaningar, varefter musiken fortsätter igen. Lekledarens uppmaningar kan vara t.ex.

- hälsa på den närmaste kamraten och presentera er
- hälsa med ett handslag på kamraten, bocka eller nig
- låtsas ge den närmaste kamraten en sak, säg "var så god" och svara "tack"
- be den närmaste kamraten om ursäkt, på vilket den andra svarar "du är förlåten"

Fundera efter leken på vad som menas med hyfs och pli, gott uppförande, och varför sådant är bra att kunna.

5. Lekar under de olika årstiderna

Filmen beskriver vackert de olika årstiderna. Dra er till minnes vilken årstid det var i början av filmen. Hur ser ni att berättelsen började på vintern? Vilka lekar kan man leka på vintern?

På vintern Gör djur av snö och öva skridskoåkning i Bambis skridskoskola.

A. Fundera på vilka olika djur som bor i filmens skog. Bygg berättelsens djur av snö.

B. Bambis skridskoskola: Först lönar det sig att öva er att ta på skridskorna och späna snörena. I början är det inte heller så lätt att klä av sig skridskorna. Kom ihåg hjälmen! Efter varje övning leker ni någon grupplek, som fasttagning eller liknande kapplöpningar. Glöm inte att heja på kamraterna! En vink: I den ursprungliga Bambi-filmen visades ganska så fartfylld och skojig skridskoåkning.

1 gången, öva er i att balansera och ta er framåt på isen. Hur bra lyckas ni stå på skridskorna och gå med dem på fötterna? Då ni hålls på benen, märk ut med t.ex. kåglor olika banor och sträckor som ni skrinner från början till slut.

2 gången: sparkbrädssparkar. Dela in er i par, av vilka den ena står stadigt på skridskorna och den andra skjutsar partnern längs banan, genom att puffa i ryggen och sparka som på ett sparkbräde. Sedan byter ni om, så att den andra står och den förste skjutsar.

3 gången: att ramla utan att slå sig, att glida och att stiga upp. Det är bra att kunna ramla rätt. Ta fart, glid på två ben och sätt er på isen. Ramla på rumpan, dyk på magen, glid ner på sidan o. s. v. Med skridskorna på är det inte alltid lätt att resa sig upp igen. Börja med att stiga upp på knäna, stöd sedan med handen i isen, lyft upp baken och ställ er sedan upp. Två skridskoåkare drar den tredje i händerna och låter henne/honom sedan åka iväg på två ben, släppande taget på givna signal. Ta fart och åk framåt på ett ben, med händerna utsträckta åt sidorna. Knepet kan göras effektivare om man gal som en tupp!

4 gången: snurra och hoppa. Hur går det att snurra på stället och lyfta benen? Kan du göra ett litet hopp på stället? Om åkningen går bra löper, kan man öva jämfota hopp i farten.

5 gången: inbromsning. Öva att stanna. Halv inbromsning: ta fart och stick en fot vinkelrätt framför den andra, böjande lätt på det bakre benets knä.

6 gången: glid och huka er. Ett par gör en port med lyfta händer. De andra tar fart och niger strax före porten, för att komma under den. Ni kan lägga något föremål på isen, som är lätt att plocka upp. Åkarens uppgift är att ta fart, glida, huka sig och plocka föremålet med sig.

7 gången ordnar ni en rosettskrinning. Ta med er också ett långt bykrep. Försök åka tillsammans, hållande i repet. Knyt repet till en cirkel. Alla fattar ett stadigt tag om repet och så skrinner ni tillsammans snabbt i ring. Ramlar man, måste man komma ihåg att genast släppa taget.

Till slut belönas alla deltagare i Bambis skridskoskola med ett deltagardiplom. Varm saft, kex och småbröd gör avslutningen till en fest.

På våren studerar Bambi vinden och ljusets strålar.

A. Studera vinden med hjälp av vindsnurror. Ni behöver: ritpapper, sax, blyertspennor eller träpinnar, häftstift

Klipp ur papperet en kvadrat och klipp diagonala snitt i hörnen. Gör med en nål ett hål i mitten av kvadraten samt i var annan flik, som viks in mot mitten. Vik som då man bakar jultårtor var annan flik in mot mitten. Fäst flikarna lätt med ett häftstift i blyertspennan eller träpinnen. Testa vindsnurran ute, genom att vända den rätt mot vinden. Om det inte blåser, snurrar snurrar om du springer fort?

B. Då vårens första solstrålar tittar fram, är det roligt att leka med speglar. Försök fånga solstrålarna i spegeln. Vem kan styra solstrålarna längs gården?

På sommaren blåser Bambi såpbubblor och leker spegel med sina vänner.

A. Blås såpbubblor

Ni behöver: en burk, vatten (regnvatten duger också bra), diskmedel, glycerin (från apoteket), socker, ståltråd.

Blanda 8 dl vatten, 2 dl diskmedel, 0.5 dl glycerin och en nypa socker i en burk med stor öppning. Vrid ståltråden till en ring och doppa den i blandningen. Lyft upp ringen blås försiktigt.

En vink: Blandningen blir bättre om man låter den stå och dra några dagar innan användningen. Lämna ett skaft på tråden, eller vrid den i spiral runt en pinne eller en penna, innan ni gör ringen.

B. Lek spegel. En av deltagarna väljs till spegeln, som ställer sig med ansiktet mot ett träd eller en vägg. De andra deltagarna ställer sig ungefär 6 - 7 meter ifrån, bakom ett streck. Deltagarna försöker smyga sig fram och röra vid spegeln med handen, då han inte ser. Då spegeln vänder sig om, steltnar alla på sina platser. Om spegeln upptäcker att någon deltagare rör sig, måste den upptäckte gå tillbaka bakom strecket. Den som först lyckas vidröra spegeln, får bli spegel i följande omgång.

På hösten orienterar vi efter bilder och gör konst av höstens löv.

Diskutera om hur djuren förbereder sig för vinterns ankomst. Vintersömn, dvala, upplagring av föda, flyttfåglar, skyddsfärger...

A. Bildorientering. Ta ca 20 fotografier ute på gården, t.ex. av en port, en gunga, rutschbanan, klätterställningen... Limma upp dem på kartong och numrera dem. Gå också ut och numrera de fotograferade motiven. Barnen delas in i grupper om två eller tre stycken. Den första gruppen börjar med bild nummer 1. De ser på bilden och går ut för att leta rätt på motivet på gården. Då de har hittat stället återvänder de till startpunkten, ser på bild nummer 2, går ut och letar, och håller på ända tills alla motiv är hittade. Följande grupp börjar från bild nr 2, därpå följande från bild nr 3 o. s. v.

En vink: för att göra leken lite svårare, ta bilderna från speciella bildvinklar.

B. Sprid ut fotografierna på ett bord.

Gruppen väljer en bild, går ut och letar rätt på motivet. På platsen finns ett tecken, en symbol eller en bokstav som gruppen antecknar eller lägger på minnet. Gruppen återvänder och lämnar bilden tillbaka. Sedan hämtar laget en ny bild, söker stället och symbolen, o. s. v. tills alla motiv är hittade. Den sista uppgiften blir att göra ett ord eller en mening av bokstäverna.

C. Gör avtryck med löv på det sättet, att ni målar lövets ena sida med täckfärg, och trycker det mot ett ritpapper. Ett annat sätt är att fästa löven på papperet med en dubbelvikt bit målartejp bakom. Spreja på tunn färg med en sprayflaska och låt färgen torka. Till slut plockar ni bort löven.

Samla löv och blad, och pressa dem mellan tidningspapper. Då de har torkat, kan ni fästa dem på kort och laminera. Ni kan också göra pärlband genom att trä rönnbär på en sytråd med hjälp av en nål.

D. Gör en utflykt ut i den höstliga skogen.

Samla allt möjligt i skogen; löv, kvistar, barr, stenar, bär... Då ni kommer tillbaka till dagis, kan ni bygga konstverk av souvenirerna. Gör grupparbete i grupper om 4 – 5 personer. Då de är klara kan ni hitta på berättelser om konstverken och presentera dem för varann.

6. Vi är modiga

Stampes lärdom till Bambi; ”Var mer skrämmande än det som skrämmer.”

A. Att skrämmas: grimasera, ryt, se så farliga ut som möjligt. Träna olika miner framför spegeln. Härnäst bildar barnen par och ställer sig mitt emot varann. Den ena visar som spegelbild den andras skrämmande eller farliga miner och gester.

B. Lustiga miner: ta bilder med digitalkameran, och behandla dem med hjälp av datorn. Då man tänjer på ansiktena, gör dem runda eller smala o. s. v., kan man få ganska så vitsiga plyten till stånd. Behandla allas porträtt, också de vuxnas, och ställ ut dem. Barnens uppgift är att reda ut vem bilderna föreställer.

C. Gör spännande och kanske skrämmande fotografier genom att i ett mörkt rum belysa ansiktena med en lampa underifrån. Pröva först framför spegeln nya miner och fotografera sedan med en automatkamera utan blix.

D. Fundera tillsammans vad det betyder att vara modig. Vilka andra ord kan betyda att någon är modig? Tapper, orädd, våghalsig..? Hur visade Bambi sitt mod i filmens berättelse?

Fundera tillsammans vad barn oftast är rädda för: Hur syns rädsla utåt? Hur kan man övervinna rädsla? Diskutera också om och när någon av er har varit verkligt modig. Har ni någonsin försvarat en kamrat? Vad gjorde ni då? Vilka olika färger kunde beskriva rädsla eller skrämmande saker? Berätta eller teckna efter diskussionen.

7. Sinnena på helspänn

I filmen strövar Bambis pappa, skogens furste, med sinnena på helspänn omkring i skogen, hela tiden vaktande sin hjord. Också Bambi övar sig i att vandra i skogen och vakta och ge akt på allt med alla sinnen.

Gör en utflykt till en skog i närheten. Undvik att bryta kvistar och levande växter i onödan. Plocka med er löv och växter endast i ”vetenskapligt” syfte, och låt de andra växterna växa i fred.

A. Leta rätt på ett lämpligt ställe att sätta er, eller lägga er ner på rygg. Slut ögonen och lyssna noga. Vad hör ni? Fundera till slut tillsammans på vilka av ljuden ni hörde kom från djur, vilka andra ljud kom från naturen – vinden, vattnets sorl, prassel i trädens lövverk – och vilka var skapade av människan – röster, trafik, ett flygplan högt uppe i skyn...

B. Varje barn tar en liten burk i handen, t.ex. en tom filmburk. I burken samlas olika små saker från skogen, som tall- och granbarr, löv, blommor eller bär. Rör om i växtdelarna med en liten pinne, så kommer deras doft lättare fram. Snusa till slut i de olika burkarna med slutna ögon. Vilka olika dofter känner ni? Känns några dofter bekanta?

C. Bygg tillsammans naturens färgkarta. Leta reda på olika färger från löv, blommor, stenar, trädstammar o. s. v. och placera dem antingen i cirkel eller på rad så, att färgernas nyanser går från ljust över till mörkt. Granska naturen också genom olika former. Samla löv och blad, stenar, barkbitar och kvistar i olika former. Ordna era fynd enligt lika och olika former.

D. Barnen sätter sig i en ring med händerna bakom ryggen. Läraren ger varje barn något föremål i handen; en grankotte, en tallkotte, en kvist med barr, en sten, en käpp, ett löv, en barkbit... Dela ut föremålen så, att två barn alltid har samma sak i handen. Barnen känner på sakerna utan att titta på dem. I tur och ordning börjar barnen beskriva det de har i händerna; hurdan yta saken har, hurdan dess form är, känns saken varm, kall, fuktig o. s. v. De andra känner samtidigt på sina föremål, och försöker lista ut om de har en likadan sak i handen.

8. Att drömma

A. Slappna av. Indela er i par, av vilka en håller en fjäder. Den andra lägger sig med bra fötter på ett täcke. Den andra kittlar den liggande med fjädern under fötterna. Vem klarar sig längst utan att skratta? Följande övning är också en parövning. Varje par får en boll. Den ena lägger sig på mage, den

andra masserar partnerns rygg, axlar och ben genom att sakta rulla bollen.

B. Bambi saknade sin mamma. I filmen drömde han. Då han vaknade trodde han drömmen var sann, då han hörde mammans röst. Minns hurdana drömmar ni har drömt. Har de någonsin känts verkliga? Berätta om era egna drömmar.

C. Måla drömlandskap.

9. Olika känslor

A. Diskutera om känslor. I filmen fanns många scener, där Bambi saknade mamman och var ledsen. Hur reagerade Bambis pappa på pojkens saknad? Varför ville han inte att Bambi skulle tala om mamman? Hur kan man trösta andra, om de är sorgsna och på dåligt humör. Minns ni scener ur filmen, där Bambi var glad eller lycklig?

Hur känns det då någon smeker dig ömt på huvudet, klappar uppmuntrande på ryggen eller ger dig en kram?

Till slut: gör en trygg famnkedja. Sätt er på golvet i famnen på varann, efter varann så att ni bildar en lång kedja av famnar. Lyssna på avslappnande musik eller musik från Bambi-filmerna.

B. Vilka saker gör dig ledsen? Vad får dig att bli ledsen eller arg? Har du någonsin saknat någon? Hur känns lyckan? Vilka saker gör en lycklig? Hur uppträder ni då ni är på gott humör, glada, sorgsna, lyckliga. Vad händer om allt går åt skogen? Hur känns det att vara på dåligt humör, att skrika, skälla och vara besvärlig? Har du någonsin blivit så arg, att du har slagit din kamrat? Hur kan man behärska ilskan?

C. Fotografera barnens miner med digitalkameran: sorg, glädje, lycka, rädsla, förvåning, besvikelse o. s. v. Alla får visa t.ex. fyra olika miner. Studera bilderna och avgör vad minerna berättar. Vilka ljud eller effekter kunde höra till de olika känslotillstånden?

D. Läraren skriver på lappar negativt laddade meningar, t.ex. ”du får inte leka med

oss”, ”vilken ful mössa du har”, ”du är en tråkig typ” och positivt laddade meningar; ”så roligt att se dig”, ”kom och lek med oss”, ”du är en fin lekkamrat”... Lägg lapparna i en hatt eller en låda och dra dem en åt gången och läs upp dem. Barnen får uttrycka med miner hur de skulle visa känslorna, med vilka de skulle reagera om någon skulle säga dem det som står på lapparna. Barnen får också berätta om sina egna tankar.

E. Sök i tidningar eller böcker bilder, som tydligt beskriver personernas känslor, t.ex. en ledsen pojke. Studera bilden: fundera varför pojken är ledsen, vad har hänt honom, vart är han på väg, har han några vänner, var är hans föräldrar, har han syskon, vad ska pojken göra sedan, vad händer sedan, träffar han någon, hur kunde man göra honom glad...

F. Alla får hämta med sig ett kramdjur. Gör i par små skådespel om olika känslor och sinnestillstånd. Med hjälp av kramdjuren kan det vara lättare att berätta om känslorna.

10. Disneys animationer och deras biprodukter

A. Läraren åskådliggör för barnen med hjälp av en vikkbild, hur man kan få en bild att röra sig. På vikkbilden tecknar ni Bambi, Stampe eller någon annan djurfigur som anknyter till filmen. Läraren rör bilden med hjälp av en penna eller en pinne och frågar barnen vad som händer på bilden. Barnen redogör för sina upptäckter. Läraren berättar, att på samma sätt skapas också animationsfilmerna.

Hur man gör en vikkbild: Vik en ca 4 – 5 cm bred remsa kopieringspapper på mitten. Placera det vikta papperet så, att vecket blir på vänster sida, och teckna en bild på den högra sidan. Teckna på den undre hälften, på samma ställe, en bild som har en liten rörelseskillnad i jämförelse med den första. T. ex. en fågel, som har vingarna sträckta uppåt på den första, och på den andra bilden nedåt. Snurra den övre pappershalvan kring en blyertspenna. Rör det övre papperet med hjälp av pennan. Vikkbilden kan också göras i storlek A3, då papperet snurras kring en t. ex. en pekpinne.

Bambi 2 är en tecknad animationsfilm. Diskutera om vilka andra Disneys

animationsfilmer ni har sett. Vilka andra animationsmetoder känner ni till?

B. Omkring Disneys animationsfilmer har planerats och sålts många biprodukter. Har ni hemma några saker som anknyter till Disney-filmerna? Kläder, leksaker, böcker... Diskutera tillsammans vad ni tycker är en bra Disney-produkt? Vad anser ni t.ex. om McDonalds Disney-leksaker som följer med hamburgarna? Fundera också på varför biprodukter görs och säljs.

C. Ordna en Disney-leksaksdag, då barnen får hämta egna Disney-saker hemifrån, t.ex. leksaker eller böcker. Ge barnen möjlighet till egna, spontana lekar med hjälp av leksakerna som anknyter till filmerna. I sina lekar behandlar barnet för sig viktiga saker. Det är intressant att följa med hurdana element barnet tar med i sina egna lekar, och hur de kombinerar dem och skapar nya berättelser med dem.

Läromaterialet är sammanställt av
klasslärarna Annika Henriksson ja Tuula
Niiniranta.

Översättning: Saliven Gustavsson

Material har producerats av utbildnings- och
läromedelsansvariga Anna-Liisa Puura
Castrén.

Bakgrundsfakta om barns möte med sorgen och döden

Sorg

Barn reagerar olika på sorg. Sorgen kan synas utåt som nedstämdhet, depression och fallenhet för gråt. Sorgen kan också bryta ut som rastlöst beteende, aggressivitet och behov av uppmärksamhet och rentav med fysiska symptom. Sorgen kan förändras till rädsla hos barnet. Barnet kan ha sömnsvårigheter och mardrömmar kan vara vanliga.

Barnets uppfattning om döden utgår från barnet självt

Under fem år gammal uppfattar barnet inte döden som något definitivt, utan tänker att den döda nog kommer tillbaka ännu. För de allra minsta barnen måste man gång på gång förklara, att den döda

inte återvänder. Man ska inte använda andra ord eller omskrivningar om döden. Barn förstår begrepp som "att sova bort" eller "att gå bort" konkret, och förknippade med döden kan detta leda till att barnet blir rädd för att somna. Upp emot sitt tionde år förstår barnet redan dödens slutgiltighet och även det, att döden berör oss alla. Över tio år gamla barn börjar tänka på döden som de vuxna gör. De klarar bättre av att begrunda döden.

Barn sörjer precis som de vuxna. Barn känner saknad, och ömma tankar samt starka känslor finns också i deras medvetande. Barn sörjer inte på något särskilt sätt, utan deras reaktioner är individuella. Efter förskräckelsen kan följa rädslor, sömnsvårigheter, oregerlighet, trotsighet och krav på uppmärksamhet. Barnet kan också uttrycka sorg genom inbundenhet och tillbakadragenhet.

Det är viktigt att sköta om barnet i sin sorg, eftersom barnet inte bara sörjer sin förälder utan upplever också andras sorg och kan dessutom uppleva skuld-känslor. Barnet behöver familjens stöd i sitt eget sorgearbete. Fast den andra föräldern inte skulle orka i sin egen sorg, vore det ändå bäst att vara tillsammans med barnet så mycket som möjligt och fortsätta de normala familjerutinerna. Att upprätthålla skolgången och kamrat- samt släktrationerna, och att bevara livets stöttepelare, hjälper barnet att klara av och behandla sorgen.

Den vuxna bör understryka, att det är tillåtet att visa sina känslor och också att berätta om sina känslor. Man ska diskutera ofta med barnet om allt som kommer i tankarna, och besvara frågorna öppet. Frågorna kommer att upprepas många gånger, men det är bra att besvara dem med tålmod. Barnet kanske också behandlar döden i sina lekar. Då man berättar sorgliga saker för barnet, är det bra att hålla barnet i famnen, eller annars bara låta barnet känna närhet. Den fysiska närheten får barnet att känna trygghet och samhörighet. Sakerna är bra att berätta tydligt, tillräckligt kortfattat och lugnt.

Sorgen har olika skeden:

Förnekande: Man vägrar tro på det skedda och förnekar det.

Chock: Man frågar om orsakerna till det skedda: Varför? Hur? Vad kunde jag ha gjort annorlunda? Var felet mitt?

Sorg: Saknad: Vi minns vackra saker om den döda. Vi minns tiden tillsammans.

Ilka och hat: Bitterhet: Varför hände detta mig om min familj?

Tomhet: En bedövad känsla: Livet tycks sakna mening. Depression och dysterhet tar över sinnen.

Lusten att fortsätta leva: Hoppfullhet: Småningom börjar ett ljus synas. Små saker börjar kännas trevliga.

Överlevnad: Att bli stark: Vi accepterar det skedda. Vi saknar, men vi har funnit en balans mellan det förflutna och nuet. Livet får ny energi och betydelse. Den saknade lever i våra minnen. Sorgearbetets svåraste skeden räcker vanligtvis omkring ett år, men tiden varierar individuellt. Det är viktigt att man visar sig själv förståelse och accepterar olika känslor – också de negativa – som sorgprocessen omfattar.

Ibland känner familjemedlemmarna att de lämnas ensamma med sin sorg. Då lönar det sig att söka hjälp t.ex. hos organisationernas och sällskapens stödgrupper, där man får stöd av andra som lever i liknande situationer och redan har hunnit längre i sitt sorgearbete. Man kan också söka hjälp hos familjerådgivningen, hälsocentralerna och hos barn- och ungdomspsykiatriska eller de psykiatriska dejourerna kan man söka stöd för att klara av sin sorg.

Förteckning över böcker, som behandlar sorgen och döden

Facklitteratur:

*Marlee Alex: Hei sitten, ukki. Kirjapaja 1983.

*Marilyn E. Gootman: Kun ystävä kuolee: kirja nuorille surusta ja selviytymisestä. Suomen Punainen Risti 1998.

*Dyregrov Atle - Raundalen, Magne: Sureva lapsi ja koulu. Vastapaino 1997.
Kun perhettä kohtaa kriisi, esimerkiksi läheisen ihmisen kuolema, lapsen tarpeet jäävät usein liian vähälle huomiolle. Kirja kertoo, kuinka auttaa lasta selviämään surusta ja tekemään surutyötä kotona ja koulussa.

*Dyregrov, Atle: Lapsen suru. 3. Painos. MLL:n, SMS:n ja SPR:n Henkinen tuki kriisi- ja onnettomuustilanteissa -projektin julkaisu. Helsinki 1996. Kirja neuvoo miten voimme parhaiten auttaa ja tukea lasta, joka on joutunut silmätysten kuoleman, vakavan sairauden tai onnettomuuden kanssa. Kirjan tilaus: Mielenterveysseura.

*Lapsi ja kriisit. Toim. Marjatta Jakobsen et al. Cultura 1995

*Liian iso ikävä: nuoret kertovat surukokemuksistaan. Toim. Anneli Rantalaiho. Karas-sana 2001.

*Sinua en unohda: Lapsensa menettäneet kertovat. Toim. Anneli Rantalaiho. Karas-sana 1999.

*Surun lintu: Lapsi kysyy kuolemasta. Työryhmä Lauha Peltola et al. Tyttöjen Keskus 1988.

*Talonen Marjaana: Enkeliveli. Stakes 1996.

*Vaiettu suru: Lapsen kuolema ja perheen tukeminen. Toim. Tuija Manneri. Lastensuojelun keskusliitto 1992.

*Lapsen suru - kun äiti tai isä kuolee. Lounais-Suomen Syöpäyhdistys Ry. 1998. Esitetilaus: kari.ojala@lssy.fi

Bilderböcker:

*Mischa DAMJAN: Atuk ja susi: tarina eskimopojasta. Kuv. Jozef Wilkon. Lasten Keskus 1990.

Susi tappaa Atuk-pojan koiran. Atuk odottaa vuosia, jotta voi kostaa sudelle riistämällä sen hengen. Surmatyö ei kuitenkaan tee poikaa onnelliseksi. Jylhä, kansansadunomainen kertomus on herkästi kuvitettu, ja sopii yli 5-vuotiaille.

*Bettina EGGER: Marianne muistelee mummoa. Kuv. Sita Jucker. Mäkelä 1987.

Kauniit muistot lievittävät Mariannen surua realistisessa kuvakirjassa, jonka rauhallinen tarina kantaa synkeähköstä kuvituksesta huolimatta.

*Nigel GRAY: Pikkunallen isoisä. Kuv. Vanessa Cabban. Mäkelä 2000.

Pikkunalle ja Ukki ovat parhaat kaverukset. Yhdessä he rakentavat majan puutarhaan. Eräänä päivänä vanha Ukki sairastuu eikä enää parane. Lohdullinen tarina korostaa elämän jatkumista uusissa sukupolvissa. Aurinkoinen kuvitus tukee tarinan lämmintä ja valoisaa tunnelmaa. Aikuisen ja pienen lapsen yhteisiin lukuhetkiin.

*Rose IMPEY: Höyhentyynyt. Kuv. Robin Bell Corfield. Mäkelä 1997.

Pikku-Saaraa kyllästyttää, kun aikuiset vain puhuvat ja itkevät. Saara tietää, että mummu on kuollut, mutta koko asia tuntuu etäiseltä. Höyhen vajan ikkunalaudalla herättää eloon muiston mummusta, äidistä ja Saarasta höyhentyynyjä täyttämässä, ja silloin itku ja nauru tulevat yhtä aikaa. Tavattoman kauniisti kuvitettu, tunnelmallinen kuvakirja pienille ja vähän isommillekin.

*Heljä LIUKKO-SUNDSTRÖM: Korkealla päällä pilvien puutarha sininen. Otava 1999.

Pikkutytön isoäiti on kuollut ja muuttunut enkeliksi. Enkelinä seuraten tytölle kerrotaan isoäidin koko elämänkaari syntymästä lähtien. Samalla selviää myös lapsen oma asema sukupolvien ketjussa. Vaikuttava kuvitus myötäilee elokuvamaisesti tekstiä. Yli 5-vuotiaille lapsille sekä aikuisille.

*Pirkko-Liisa SUROJEGIN: Maahisen viimeinen matka. Otava 1995.
Vanha juurimaahinen hyvästelee sukunsa ja aloittaa pitkän matkan Valon valtakuntaan. Tekijän upeasti kuvittama myyttinen tarina yli 5-vuotiaille.

*Pirkko VAINIO: Lumihanhi. Lasten Keskus 1993.
Pikku-Annan hoivaama hanhi menehtyy, mutta hanhen pesästä löytyy suuri valkea muna... Kaunis kertomus elämän kiertokulusta pienille lapsille. Tunnelmallinen akvarellikuvitus.

*Susan VARLEY: Mäyrän jäähyväislahja. 3. painos Lasten Keskus 2002.
Metsäneläinten suru vanhan viisaan mäyrän kuolemasta lievittyy, kun ne muistelevat, mitä hauskaa mäyrä elämänsä aikana kaikille opetti. Valoisa ja humoristinen tarina pienille lapsille.

*Max VELTHUIJS: Sammakko ja linnunlaulu. Mäkelä 1996. Sammakko on löytänyt maassa makaavan linnun ja pyytää neuvottomana apua muilta eläimiltä. Jänis tietää: lintu on kuollut. Yhdessä eläimet hautaavat linnun ja miettivät, mitä kuolema tarkoittaa. Tarinan lopussa elämänilo voittaa, ja lintukin livertää puun oksalla. Hieno kirja aivan pienillekin.

*Winfried WOLF: Intiaanipoika Pieni Kuu. Kuv. Nathalie Droussy. Lasten Keskus 1992.
Etsiessään omaa heimoaan Pieni Kuu tapaa vanhan intiaanivaimon, joka ennen kuolemaansa ennustaa pojalle onnellista tulevaisuutta. Monitasoinen, hehkuvien väreillä kuvitettu kertomus yli 5-vuotiaille.

*Winfried WOLF: Jouluaatto isoisän luona. Kuv. Eugen Sopko. Lasten keskus 1994.
Tunnelmallinen vanhan ajan joulu maaseudulla lohduttaa Tuomoa ja hänen äitiään perheen isän kuoltua. Yli 4-vuotiaille. Kirjan kuvat ovat tuttuja myös Unicefin joulupostikortteina.

Barnböcker och sagor:

*Anneli FINNE: ...mutta tähtein tuolla puolen... Kuv. Matti Kota. Lasten Keskus 1990.
8-vuotias Marko menettää ystävänsä Tiinan liikenneonnettomuudessa. Kristillinen kertomus on realistinen, mutta hiukan jähmeä. 5-9-vuotiaille.

*Riitta JALONEN: Elisabet, nalle ja pikkuveli, jota ei ole. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi 1994.

Leikkinalle on kuolleen pikkuveljen korvike kertomuksessa, joka vain hienovaraisesti vihjaa perhettä kohdanneeseen menetykseen. Lapsen ja aikuisen yhdessä luettavaksi.

*Riitta Jalonen: Tyttö ja naakkapuu. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi 2004
Pienen tytön tunteita ja ajatuksia isän kuoltua. Lapsen muistot tulevat koskettavasti esille myös hienossa ja herkässä kuvituksessa.

*Marit KALDHOL: Hyvästi Henrik. Kuv. Wenche Öyen. WS 1986.
Syvästi tunteisiin vetoava kertomus pienen pojan hukkumisen aiheuttamasta suuresta surusta. Tapahtumat kerrotaan Henrikin ystävän, pienen Sara-tytön näkökulmasta. Aikuisen ja lapsen yhdessä luettavaksi.

*Lilian KALLIO: Puumajakesä. Wsoy 1977.
Lapset haluavat löytää puun, johon he haluaisivat rakentaa majan. Kesän aikana he oppivat monia uusia asioita, mm. sen millaisia vaikeuksia paljastuu ihmisten oudon käytöksen syiksi.

*Tuula KOROLAINEN: Kissaenkeli muuttaa taivaaseen. Kuv. Leena Lumme. Aleksilla on kauhea ikävä auton alle jäänyttä Roope-kissaa. Kun pojan suru on suurimmillaan, Roope vierailee maan päällä kissaenkelinä, yhtä kissamaisena kuin eläessäänkin. Hauska ja viisas tarina yli 5-vuotiaille. Leena Lumpeen raikas ja humoristinen kuvitus ansaitsee myös erikoismaininnan. Lapsi voi lukea kertomuksen yksinkin.

*Veronica LEO: Prinssi ja Luodetuuli. W & G 1986. Nuori prinssi matkustaa Kuolemattomuuden luodolle ikuisen elämän ja onnen maahan. Kun hän palaa takaisin maailmaan, kaikki on muuttunut. Kansansatuun perustuva kertomus yli 5-vuotiaille.

*Annu LIIKKANEN: Hei vaan, mummi! Kuv. Lars Andersson. Lasten Keskus 1998. "Ei kai voi olla olemassa koko ajan ja sitten yhtäkkiä ei ollenkaan!", ajattelee Alma, kun mummi kuolee. Mummin iloinen olemus ja hauskat jutut tulevat koko ajan mieleen, ja välillä Almaa kiukuttaa, vaikka olo onkin surullinen. Hautajaisten jälkeen on helpompi hyväksyä se, että mummi on mennyt taivaaseen. Lapsen tunteita oivaltavasti kuvaava kirja yli 5-vuotiaille.

*Astrid LINDGREN: Soittaako lehmus, laulaako satakieli? Kuv. Otto Svend. WS 1984. Orpo Malin-tyttönen istuttaa vaivastalon pellolle herneen ja kasvattaa siitä lehmusken. Kun lehmus kuolee, Malin päättää antaa sille henkensä ja sulautuu puuhun. Sen jälkeen lehmus soittaa ja satakieli laulaa köyhien ihmisten iloksi.

*Astrid LINDGREN: Veljeni Leijonamieli. Kuv. Ilon Wikland. 18. painos WS 2001. Ihmeellinen kertomus pikkuväli Korpusta ja isovelji Joonatanista, Nangijalan maasta, hyvän ja pahan kamppailusta, elämästä ja kuolemasta. Lindgrenin rakastetuimpia (myös kiistellyimpiä!) saturomaaneja, jonka voi lukea ja tulkita monella tavalla. Lapsille, nuorille ja aikuisille.

*Tittamari MARTTINEN: Saaran taika. WS 1996. Nelli ja Saara ovat hyvät ystävät, vaikka heillä on ikäeroa kymmeniä vuosia. Yhdessä he käyvät museoissa ja kahviloissa, juttelevat, luistelevat ja leipovat leipää. Saara kertoo Nellille taiteesta ja menneistä ajoista, myös tuberkuloosiin kuolleesta pikkusiskostaan Iidasta, jota Nelli Saaran mielestä muistuttaa. Saaran taika on hänen valoisa suhtautumisensa elämään ja rakkautensa taiteeseen, jotka hän pystyy välittämään nuorelle Nellillekin. Kertomuksen lopussa Saara kuolee, mutta hänen muistonsa jää elämään Nellin mieleen. Viehättävä kirja 8-10-vuotiaille tytöille.

*Anne-Sophie de MONSABERT: Tuhat ja yksi kuollutta lehteä. Kuv. Caroline Grégoire. Mäkelä 1999. Syksy on tullut, ja puut varistavat kuolleita lehtiä. Pupuperhe tekee yhdessä pihatöitä, ja mummin käy kylässä. Eräänä päivänä mummi joutuu sairaalaan eikä pikkupupu näe häntä enää koskaan. Luonnon kuoleminen ja mummin kohtalo kietoutuvat yhteen. Värikäs kuvitus ja pupujen lystikkäät hahmot lieventävät apeaa tarinaa. Kuuluu Osaan jo lukea -sarjaan.

*Hannu MÄKELÄ: Kai ja Pariisi. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi 1993. Kain isä on kuollut, ja pojan on vaikea sopeutua uuteen elämäntilanteeseen. Kai tietää isän menneen Pariisiin ja lähtee etsimään häntä Pariisi-koiran kanssa. Yli 5-vuotiaille.

*Sirpa PUSKALA: Pikkuruu Mustanmusta. WS 1999. Kuv. Kati Liukkonen. Pikkuruu Mustanmusta on peikkoperheen kuopus. Se on olemukseltaan erilainen kuin muut ja heikkona pidetty. Suuruutensa se kuitenkin osoittaa lähtiessään etsimään vanhaa isäpeikkoja, joka ei palaa matkaltaan kohti unelmien täyttymystä - merta. "Elämä jatkuu, muuttaa muotoaan", ehtii isäpeikko vielä lohduttaa poikaansa ennen kuolemaa. Hieno saturomaani lapsille ja aikuisille.

*Outi SALO: Puukenkäkesä. Kuv. Inge Löök. WS 1988. 7-vuotias Essi ja hänen isänsä viettävät ensimmäistä kesää perheen äidin kuoltua. Liikuttava kertomus lapsille ja aikuisille.

*Irmelin SANDMAN-LILIUS: Petterin koiranpentu. Tammi 1995.

Vanha Chien-koira lähtee varjokoiran matkaan, mutta antaa ensin yhden viimeisistä pennuistaan Petterille. Fantasiakertomus lapsille ja aikuisille. Tekijän kaunis akvarellikuvitus.

*Margareta THUN: Enkelimuksu. Kuv. Cris af Enehielm. Tammi 1990. Veeran pikkuväli Olli menehtyy äkilliseen sairauteen. Itsekin poikansa menettänyt kirjailija kuvaa perheen surua omaperäisesti ja satuttavasti, mutta myös huumorilla. Cris af Enehielm kuvaa voimakkain väreillä ja lähes surrealistisin kuvien murheeseen suistuneen perheen kaoottisia tunnelmia. Aikuisen ja lapsen yhdessä luettavaksi.

*Esko-Pekka TIITINEN: Lintu ja poro. Kuv. Tuula Tiitinen. Tammi 1990. Vanha poro ja tunturiin talveksi jäänyt lapinsirkku selviävät yhdessä ankarasta talvesta. Kevään tultua poroa ei enää ole, mutta elämä jatkuu. Tuula Tiitisen upea öljyvärikuvitus. Lapsille ja aikuisille.

*Eeva TIKKA: Yön lintu ja siivetön: SATUJA. Kuv. Saara Tikka. Gummerus 1989. Satuja itsensä löytämisestä, kuolemasta ja rakkaudesta. Lapsen ja aikuisen yhdessä luettavaksi.

*Mats WAHL: Vaarin Laika. Kuv. Tord Nygren. Mäkelä 1989. Isoisän Laika-koira on Matiaksen hyvä kaveri. Laika on kuitenkin jo vanha ja ero on edessä sen sairastuttua parantumattomasti. Liikuttava kertomus yli 5-vuotiaille.

*Kari VINJE: Pekka ja kaksi käsinettä: kirja kuolemasta. Kuv. Vivian Zahn Olsen. Perussanoma 1999. Eräänä sunnuntaiaamuna Peltosen perheen pikku-Sanna löytyy kuolleena sängystään. Kätkytkuolema, sanovat lääkärit. Suuri suru ja järkytys kerrotaan Pekka-veljen näkökulmasta kristillisin painotuksin: Sanna ei ole kuollut vaan hän on mennyt taivaaseen. Sannaa ei koskaan unohdeta, mutta elämä iloineen ja suruineen jatkuu myös Peltosen perheessä. Källa: Uleåborgs stadsbibliotek: förteckning över barnböcker som behandlar döden